

Kuluttaja-asiamies

KKV/1320/14.08.01.03/2026

Elintarviketeollisuusliiton lausunto kuluttaja-asiamiehen päivitetystä linjauksesta Vastuullisuus- ja ympäristöväittämät markkinoinnissa

Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL) kiittää mahdollisuudesta lausua kuluttaja-asiamiehen päivitetystä linjauksesta Vastuullisuus- ja ympäristöväittämät markkinoinnissa.

Yleiset huomiot

ETL kannattaa tavoitetta ehkäistä harhaanjohtavaa markkinointia ja vahvistaa kuluttajien luottamusta vastuullisuus- ja ympäristöväittämiin. On tärkeää, että kuluttaja-asiamiehen linjaus tarjoaa yrityksille selkeän soveltamiskehityksen tilanteessa, jossa sääntelyyn liittyy paljon tulkintakysymyksiä.

Vastuullisuus- ja ympäristöväittämiä koskevalla sääntelyllä on merkittävä vaikutus elintarviketeollisuuden yritysten markkinointiin, pakkausmerkintöihin ja mahdollisuuksiin viestiä kuluttajille tuotteidensa ja toimintansa ympäristövaikutuksista. Sääntelyn tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että vaatimukset ovat yrityksille selkeitä, ennakoitavia ja oikeasuhtaisia. Elintarvikkeita myös usein saatetaan markkinoille useissa eri maissa, joten on erityisen tärkeää varmistaa sääntelyn yhdenmukainen tulkinta ja soveltaminen EU-tasolla.

Kuluttaja-asiamiehen linjauksen tulee olla johdonmukainen Euroopan komission vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin, sitä koskevan ohjeistuksen (ns. "Q&A") sekä kansallisen lainsäädännön kanssa. Linjauksessa ei tule tehdä kansallista ylitulkintaa tai asettaa yrityksille lisävelvoitteita jo säädettyjen päälle. Yritykset ovat jo tehneet direktiivitekstin, komission täydentävien ohjeiden sekä kansallisen sääntelyn mukaisia muutoksia pakkauksiin, verkkosivuille ja markkinointimateriaaleihin. Oikeusvarmuuden toteutumiseksi kuluttaja-asiamiehen linjauksessa on erityisen tärkeää olla asettamatta EU-tason sääntelyä tiukentavia vaatimuksia.

ETL katsoo, että linjauksessa tulee antaa konkreettisia esimerkkejä nimenomaan elintarvikkeita koskien, sillä niiden vastuullisuudesta puhuttaessa liitetään niihin samanaikaisesti niin ympäristövaikutuksia, ravitsemusvaikutuksia, eläinten hyvinvointi kuin alueellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Lisäesimerkit tukevat lainsäädännön yhdenmukaista toteuttamista sekä elintarviketeollisuuden yritysten mahdollisuuksia viestiä kuluttajille oikeasuhtaisesti ja ymmärrettävästi.

Elintarviketeollisuusliitto esittää seuraavia muutoksia ja täsmennyksiä kuluttaja-asiamiehen luonnokseen päivitetystä linjauksesta:**Luku 2**

- Linjauksessa todetaan, että yrityksen, brändin tai tuotteen nimi tai visuaalinen elementti, kuten lehti, muu luontosymboli tai vihreä värimaailma, voi muodostaa ympäristöväittämän, jos se luo kuluttajalle vaikutelman ympäristöystävällisyydestä. Linjauksessa on kuitenkin tarpeellista selkeyden vuoksi todeta komission Q&A-ohjeistuksen mukaisesti, että "vihreä" tai "sininen" sana yritysten, brändien tai tuotteiden nimessä tai näiden värien käyttö ei automaattisesti

muodosta ympäristöväittämää. Lisäksi on tarpeellista todeta, että esimerkiksi hyödykkeen tuotesisältöä ilmaisevien merkintöjen tapauksessa näiden värien tai lehtisymbolien käyttäminen ei itsessään muuta merkkiä direktiivin määritelmän mukaiseksi kestävyysmerkinnäksi (esimerkkinä V-label).

- Linjauksen soveltamisen tueksi on tarpeellista antaa lehtisymbolin tapaan lisää esimerkkejä sellaisista visuaalisista elementeistä, joita käyttäessään yritysten tulisi noudattaa erityistä huolellisuutta.

Luku 3.1

- ETL pitää perusteltuna, että väittämien arvioinnissa huomioidaan markkinoinnista syntyvä kokonaiskuva. Elintarvikkeiden vastuullisuus muodostuu useista tekijöistä. Asianmukaisesti täsmennetyistä parannuksista tulee kuitenkin voida viestiä ilman, että väittämän katsotaan antavan vaikutelman tuotteen tai yrityksen kokonaisvaltaisesta paremmuudesta. Linjauksessa tulee täsmentää, missä tilanteissa yritys voi kertoa myös todennettavista myönteisistä vaikutuksista.

Luku 3.3

- Luvussa 3.3 todetaan, että vastuullisuus- ja ympäristöväittämiä tulisi käyttää vain silloin, kun väittäjä kertoo olennaisesta ja merkityksellisestä hyödystä. Lisäksi linjauksessa todetaan, että olennaisen ja merkityksellisen hyödyn arviointi tehdään tapauskohtaisesti, ja huomioon pitää ottaa kaikki ympäristövaikutukset. ETL katsoo, että ehdoton vaatimus kaikkien ympäristövaikutusten huomioimisesta ei perustu direktiivitekstiin, komission ohjeeseen eikä kansalliseen lainsäädäntöön. Joissakin tilanteissa esimerkiksi elinkaariarvioinnin tekeminen voi olla perusteltu toimi, mutta linjauksessa tulee selkeästi erottaa täsmällinen ja todennettavissa oleva väittäjä ja yleinen ympäristöväittäjä. Vaatimusta kaikkien ympäristövaikutusten huomioimisesta ei tule ulottaa täsmällisiin ja todennettavissa oleviin väittäjiin varsinkaan tilanteessa, jossa vaatimus tähän ei tule lainsäädännöstä. Lisäksi on epäselvää, miten ympäristöhyödyn olennaisuus ja merkityksellisyys määritellään. Yritysten tulee voida ennakoida, milloin yksittäisestä parannuksesta voidaan viestiä ja miten sen merkitystä arvioidaan suhteessa kokonaisuuteen. ETL katsoo, että tähän liittyen on tarpeellista antaa lisäohjeistusta esimerkinomaisesti linjauksessa.
- ETL katsoo, että luvussa 3.3 tulee erottaa toisistaan vertailut kilpaileviin tuotteisiin ja oman tuotteen aikaisempiin versioihin. Direktiivi tai komission ohjeistus eivät edellytä kilpailijoiden tuotteiden ympäristövaikutusten selvittämistä silloin, kun yritys vertaa tuotettaan täsmällisesti sen aikaisempaan versioon. Kilpailijoiden huomioimista voidaan edellyttää, jos väite sisältää nimenomaisen vertailun kilpailijan tuotteeseen tai koskee tuotteen paremmuutta markkinoilla. Tätä vaatimusta ei kuitenkaan tule automaattisesti ulottaa oman tuotteen kehityksestä kertoviin täsmällisiin vertailuihin. Erottelu tulee tehdä selkeästi myös linjauksessa.

Luku 4.1

- Linjauksessa todetaan, että ympäristöväittämään liittyvä täsmennys ei voisi olla pakkauksen eri puolella. Vaatimus missä puolella pakkausta täsmennys on, ei tule direktiivistä, kansallisesta lainsäädännöstä eikä komission Q&A-ohjeesta. Se on siten kansallista ylitulkintaa ja tulee poistaa linjauksesta. Yritykset ovat jo tehneet muutoksia pakkauksiin perustuen tietoihin, joita oli saatavilla ennen 27.9.2026, ja jolloin linjausluonnosta ei ollut vielä saatavilla. ETL katsoo, että on kohtuutonta kansallisella tulkinnalla aiheuttaa yrityksille uusia direktiivin ylittäviä vaatimuksia ja jälleen uusia pakkausmuutostarpeita. Käytännössä osa pakkauksista on myös niin pieniä, että ympäristöväittämään liittyvä täsmennys ei fyysisesti mahdu samalle puolelle pakkausta.
- ETL katsoo, että luvussa 4.1.2 tulee selvittää yrityksen arvoista viestimistä koskevaa kohtaa. Linjauksessa tulee erottaa selkeästi kuluttajille suunnattu markkinointiviestintä ja muu yritysviestintä. Yritykset kertovat toimintaa ohjaavista arvoistaan esimerkiksi verkkosivuillaan. Arvoista kertomista ei tule tulkita automaattisesti kuluttajansuojalain soveltamisalaan kuuluviksi ja linjauksen tarkoittamiksi vastuullisuus- ja ympäristöväittäjiksi, joissa on kyse kuluttajille suunnatuista viesteistä ja väittämistä markkinoinnissa. Linjauksessa tulee sen

sijaan täsmentää, missä tilanteissa yrityksen arvot voivat muodostaa kuluttajille suunnatun ympäristöväittämän.

Luku 4.2

- Linjauksen luvussa 4.2.2 todetaan seuraava ”Koska yleiset vastuullisuusväittämät antavat hyvin laajan kuvan tuotteen, palvelun tai yrityksen vastuullisuudesta, niiden asianmukainen käyttäminen edellyttää, että yrityksellä on näyttöä vastuullisuudesta kaikilla niillä osa-alueilla, joihin kuluttaja voi ymmärtää väittämän viittaavan.” Kuluttajien käsitykset vastuullisuudesta voivat kuitenkin vaihdella ja liittyä elintarvikkeiden kohdalla esimerkiksi ilmastoon, luontoon, kotimaisuuteen, ihmisoikeuksiin tai huoltovarmuuteen.

Luvussa esiintyvä muotoilu ei näytä perustuvan direktiiviin tai komission ohjeistukseen ja siten laajentaa kansallisesti tulkinnan, että yrityksen tulisi osoittaa näyttöä vastuullisuudesta määrittelemättömän laaja-alaisesti perustuen siihen mihin kuluttajan voi ymmärtää väittämän viittaavan. ETL esittää, että maininta poistetaan linjauksesta tai vaihtoehtoisesti sitä tulee täsmentää siten, että se vastaa direktiivin ja komission ohjeistuksen sisältöjä. Yritysten tulee pystyä ennakoimaan millaista ja kuinka laajaa näyttöä niiden käyttämillä väittämillä edellytetään.

Mikäli muotoilu jää linjaukseen, tulee selventää, perustuuko arvio keskivertokuluttajan käsitykseen, toimialakohtaiseen käsitykseen vai viranomaisen määrittelemään vastuullisuuden sisältöön ja millä perusteilla yrityksen tulkinnan oikeellisuutta arvioidaan. Ilman tätä täsmennystä yritysten on mahdotonta ennakoida, millainen näyttö katsotaan riittäväksi.

- Linjauksessa tulee käsitellä erityisesti sanan ”vastuullisuus” käyttöä mm. verkkosivujen osion otsikkona tai vastuullisuustyötä kuvaavana kattoterminä. On tarpeen täsmentää, ettei sanan käyttäminen itsessään muodostu yleiseksi vastuullisuusväittämäksi.

Luku 4.3

- Kuluttaja-asiamiehen linjauksen kohdan 4.3.2 mukaan ”Kestävyyserkintää ei esimerkiksi voi käyttää, jos kestävyysmerkintä antaa harhaanjohtavan laajan kuvan yhteiskuntaan tai ympäristöön liittyvistä hyödyistä. ”. ETL katsoo, että kohta harhaanjohtavan *laajan* kuvan antavista kestävyysmerkinnöistä kaipaava täsmennystä. Nykyinen muotoilu on tulkinnanvarainen ja jättää epäselväksi, milloin merkinnän katsotaan antavan liian laajan kuvan ympäristöön tai yhteiskuntaan liittyvistä hyödyistä.

Luku 4.4

- ETL pitää tärkeänä, että yrityksillä on edelleen mahdollisuus kertoa investoinneistaan ympäristöaloitteisiin, kuten päästövähennyshankkeisiin. ETL esittää, että linjausta täydennetään esimerkeillä tällaisia investointeja koskevasta sallitusta sekä kielletystä markkinoinnista. Konkreettiset esimerkit auttavat yrityksiä kertomaan investoinneistaan ympäristöaloitteisiin ja vähentävät epävarmuutta kuluttajalle hyödyllistä tietoa tarjoavista ympäristöaloitteista viestimisessä.

Luku 4.5

- Luku sisältää useita vaatimuksia tulevaisuutta koskevan ympäristöväittämän täytäntöönpanosuunnitelman sisällölle, mutta niiden käytännön soveltaminen jää monelta osin epäselväksi.
- ETL esittää, että suunnitelman sisältövaatimuksia täsmennetään. Erityisesti tulee selventää, edellytetäänkö vuosittaisia välitavoitteita, toimenpidekohtaisia vaikutusarvioita tai tarvittavien resurssien euromääräistä esittämistä. Lisäksi tulee kuvata, miten tavoitteiden saavuttamiseen liittyvät epävarmuudet, kuten teknologian kehitys, huomioidaan ja voiko suunnitelma sisältää vielä hyväksymättömiä investointeja. Linjauksessa tulee myös täsmentää, mitkä tiedot on asetettava julkisesti kuluttajien saataville ja mitkä voidaan

liiketaloussuojauksien suojaamiseksi toimittaa ainoastaan riippumattoman asiantuntijan arvioitaviksi.

- ETL pitää tarpeellisenä täsmentää suunnitelman edistymisen riippumattomasta todentamisesta koskevaa vaatimusta. Esimerkiksi ilmastotavoitteiden toteutuminen ei välttämättä etene lineaarisesti, vaan siihen voivat vaikuttaa esimerkiksi investointien ajoitus, markkinatilanne ja toimintaympäristön muutokset. Linjauksessa tulee selvittää, miten edistymistä arvioidaan tavoitteen saavuttamisen viivästyessä tai suunnitelman muuttuessa perustelluista syistä sekä millä edellytyksillä tavoitteesta voidaan tällöin edelleen viestiä. Tämä on välttämätöntä, jotta varmistetaan kolmannen osapuolen todentamista tarjoavien palveluntuottajien yhtenäiset tulkinnot.
- Täytäntöönpanosuunnitelmaa koskevassa luvussa tulee huomioida myös sellaiset yritykset, joita ei koske esimerkiksi kestävyysraportointivelvollisuus ja mitä tällaisilta yrityksiltä käytännössä edellytetään tulevaisuutta koskevien ympäristövaikutusten täytäntöönpanosuunnitelman todentamisen osalta. Todentamisvaatimukset eivät saa aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, koska myös pienemmillä yrityksillä täytyy säilyä mahdollisuus viestiä perustelluista tulevaisuuden ympäristötavoitteistaan kuluttajille.
- ETL ehdottaa, että lukuun lisätään käytännön esimerkki hyväksyttävästä, vaiheittain tarkentuvasta täytäntöönpanosuunnitelmasta. Esimerkissä tulisi kuvata mitattava ja määräaikainen tavoite, keskeiset toimenpiteet ja niiden arvioidut vaikutukset, tarvittavat resurssit sekä olennaiset epävarmuudet niiltä osin kuin näitä täytäntöönpanosuunnitelmassa vaaditaan.
- Linjauksessa tulee tunnistaa kansainvälisten konsernien toimintamallit ja selvittää, miten suomalainen tytäryhtiö voi hyödyntää konsernitasolla asetettua tavoitetta, täytäntöönpanosuunnitelmaa ja sen varmennusta omassa viestinnässään.

Lisätietoja:

Johtaja Satumaija Levón, satunaija.levon@etl.fi

Vastuullisuuden ja kestävä kehityksen asiantuntija, Laura Aalto, laura.aalto@etl.fi